РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министър на земеделието и храните
Министър на околната среда и водите

ЗАПОВЕД

МЗХ Изх. № РД09-816/25.07.2024 г. **МОСВ Изх. №** РД-620/10.07.2024 г.

На основание чл. 25, ал. 4 от Закона за администрацията във връзка с чл. 5, т. 3 и чл. 6, т. 3 от Наредба № 2 от 2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (обн., ДВ, бр. 27 от 2008 г.)

НАРЕЖДАМЕ:

I. Утвърждаваме Програма от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони за периода 01.01.2024 г. - 31.12.2027 г., приложение към настоящата заповед.

II. Заповед № РД 09-222/27.02.2020 г. на министъра на земеделието, храните и горите и Заповед № РД–237/17.03.2020 г. на министъра на околната среда и водите се отменят.

Настоящата заповед да се доведе до знанието на съответните длъжностни лица за сведение и изпълнение.

Д-р ГЕОРГИ ТАХОВ
Министър на земеделието и храните

Инж. ПЕТЪР ДИМИТРОВ
Министър на околната среда и водите

Приложение към Заповед

МЗХ №: РД09-806 25.07.24 **МОСВ№:** РД-620/10.07.2024г.

ПРОГРАМА ОТ МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ И ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ЗАМЪРСЯВАНЕТО С НИТРАТИ ОТ ЗЕМЕДЕЛСКИ ИЗТОЧНИЦИ В УЯЗВИМИТЕ ЗОНИ

Програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони е разработена в изпълнение на изискванията на Наредба № 2 от 2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (обн., ДВ, бр.27 от 2008 г.).

Мерките по програмата за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони са задължителни за всички земеделски стопани на територията на нитратно уязвимите зони (НУЗ) – райони, в които чрез просмукване или оттичане водите се замърсяват с нитрати от земеделски източници, определени в заповед на министъра на околната среда и водите. Изискванията за наличие на съоръжения за съхранение на оборски тор съгласно Част III, раздел А, са задължителни за земеделските стопани от 31 декември 2010 г.

Програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони се прилага задължително на територията на всички нитратно уязвими зони на територията на Република България.

Програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони се прилага за четиригодишен период, считано от 1 януари 2024 г. до 31 декември 2027 г.

Ако се установи, че предвидените мерки не са достатъчни за опазване на водите от замърсяване, министърът на земеделието и храните изготвя и съвместно с министъра на околната среда и водите утвърждава допълнителни мерки или предприема засилени действия за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници. За целите на настоящата програма:

- Оборски тор е органичен тор, формиран от твърдия и течния торов отпадък, отделян от добитъка, който може да бъде и смесен със сламената постелка на добитъка, включително и в преработен вид.
- Течна фракция на оборския тор се получава след разделяне на течния оборски тор с разделително съоръжение (дъгово сито и др.)
- Течен оборски тор е смес от твърдите екскременти, урината и водите, използвани за технологични и санитарни нужди.

I. ОБЩИ МЕРКИ ПРИ УПОТРЕБА НА АЗОТСЪДЪРЖАЩИ ТОРОВЕ (ОРГАНИЧНИ И МИНЕРАЛНИ/НЕОРГАНИЧНИ)

1. Да не се внасят азотсъдържащи торове (органични и минерални/неорганични) при полски култури, трайни култури, овощни насаждения, ливади и постоянни пасища в следните периоди:

1.1. **от 1 ноември до 20 февруари за Южна България** (общини и части от тях, определени като нитратно уязвими зони и попадащи в областите: Благоевград, Бургас, Пазарджик, Пловдив, Сливен, Стара Загора, Хасково, Ямбол).

1.2. **от 1 ноември до 25 февруари за Северна България** (общини и части от тях, определени като нитратно уязвими зони и попадащи в областите: Варна, Враца, Велико Търново, Видин, Габрово, Добрич, Ловеч Монтана, Плевен, Разград, Русе, Силистра, Търговище и Шумен).

1.3. **от 1 ноември до 5 февруари** на площи с едногодишни култури, засети през есента (есенници).

1.4. **от 1 ноември до 25 февруари** на свободни площи, подготвени за засяване и засаждане на земеделски култури.

1.5. **от 15 ноември до 25 февруари** при създаване на нови овощни насаждения.

2. Азотсъдържащите (органични и минерални/неорганични) торове да се разпределят равномерно върху почвата, със специализирана техника.

3. Да не се внася пресен оборски тор. Твърдият оборски тор да се съхранява при обикновени условия най-малко 6 месеца преди внасянето му в почвата. Течният оборски тор да бъде внасян в почвата след четири (4) месечно съхранение.

След производството на биогаз, вторичният продукт (органична маса; ферментационен продукт) от оборския тор може да се внася в почвата, без срокове за съхранение, като се спазват периодите на забрана по т. 1.

4. Органичните торове да се заорават в почвата в деня на разпръскването върху почвената повърхност, с подходяща почвообработваща техника, с изключение на постоянно затревените площи.

5. За да се избегне риска от излишък на нитрати в растенията и почвата:

а) при всички култури, ливади и постоянни пасища количеството внесени азотни съединения от органичен и минерален тор през годината не трябва да надвишава 17 кг азот на декар.

б) препоръките за торене се изготвят на базата на баланс между необходимото количество азот за развитието на културите и азота, който може да бъде доставен на културите от почвата и чрез наторяване, като се вземе предвид:

- количеството азот, съдържащо се в почвата преди засаждане/засяване;
- количествата азот, постъпващи от минерализация на органичното вещество;
- внесените в почвата азотни съединения от органични торове;
- внесените в почвата азотни съединения от минерални торове.

в) нормите за торене с азот се определят след извършване на агрохимичен анализ на почвата и анализ на органичния тор, като се използва софтуер за изчисляване на азотния баланс (наличен на https://www.naas.government.bg/biblioteka/p3978/instrument-za-balansirano-

в) нормите за торене с азот се определят след извършване на агрохимичен анализ на почвата и анализ на органичния тор, като се използва софтуер за изчисляване на азотния баланс (наличен на https://www.naas.government.bg/biblioteka/p3978/instrument-za-balansirano-torene или чрез използването на https://reulzrrncl5kke7-db202005191519.adb.eu-frankfurt-1.oraclecloudapps.com/ords/r/fert_workspace/fertilizers/%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B0?session=7381339612827 .

При липса на достъп до софтуера и в случай, че не е направен анализ на почвата и органичния тор, се съблюдават следните правила:

Посочените стойности в табл. 1 са валидни заедно и поотделно за минерални и органични торове и посочват препоръчителните норми за торене с азотни торове за постигане на съответния референтен среден добив и съобразно механичния състав на почвите.

Таблица 1. Норми на торене с азот на основни земеделски култури при статистически средни добиви, които могат да бъдат използвани (включително от оборски тор и привнасянето на азотни съединения от химически и други торове) в нитратноуязвимите зони

№	Култури	Референтни средни добиви за страната	Групи почви според механичния състав		
			Тежки почви	Средни почви	Леки почви**
			Необходимо количество азот в кг/дка за референтните средни добиви	Необходимо количество азот в кг/дка за референтните средни добиви	Необходимо количество азот в кг/дка за референтните средни добиви
		1	2	3	4
1	**Пшеница**	**499**	11,2	9,3	9,3
2	**Ечемик**	**473**	10,8	9,0	9,0
3	**Овес**	**230**	5,2	4,3	4,3
4	**Ръж**	**191**	4,1	3,5	3,5
5	**Тритикале**	**294**	7,3	6,1	6,1
6	**Ориз**	**571**	10,7	8,9	8,9
7	**Царевица за зърно**	**782**	8.4	7	7
8	**Царевица за силаж**	**2549**	9.6	8	8
9	**Слънчоглед маслодаен**	**244**	8.4	7	7
10	**Рапица маслодайна**	**257**	12,0	10,0	10,0
11	**Домати**	**2416**	9,3	7,8	7,8
12	**Пипер**	**1861**	5,2	4,4	4,4
13	**Патладжан**	**2576**	7,2	6,0	6,0
14	**Краставици и корнишони**	**1760**	5,4	3,2	3,2
15	**Дини**	**2200**	8	8	8
16	**Пъпеши**	**959**	8	5	5
17	**Главесто зеле**	**2409**	14.4	12	12
18	**Картофи**	**1918**	7,4	6,2	6,2
19	**Лук**	**1175**	5,0	4,1	4,1
20	**Орехи**	**82**	9.6	8	8
21	**Ябълки***	**1263**	9.6	8	8
22	**Круши***	**609**	12,4	10,4	10,4
23	**Праскови***	**849**	12,4	10,4	10,4
24	**Кайсии и зарзали***	**620**	14,0	11,6	11,6

25	**Сливи и джанки***	**767**	12	10	10
26	**Вишни***	**405**	9.6	8	8
27	**Череши***	**550**	12	10	10
28	**Ягоди***	**660**	6	5	5
29	**Маслодайна роза***	**338**	9.6	8	8
30	**Лавандула***	**378**	12,7	10,6	10,6
31	**Кориандър**	**108**	5,3	4,4	4,4
32	**Лозя винени***	**621**	7.2	6	6
33	**Лозя десертни***	**616**	9,7	8,1	8,1
34	**Тютюн Ориенталски ***	**164**	5,1	4,3	4,3
35	**Тютюн Виржиния***	**147**	5,6	4,7	4,7
36	**Тютюн Бърлей***	**242**	9,8	8,2	8,2
37	**Постоянни ливади (сено)**	**213**	9.6	8	8
38	**Бобови култури, в т. ч. люцерна**	3-4 кг азот на декар стартова норма, независимо от очаквания добив			

Забележка:

1. * Културите не са включени в софтуера, който се актуализира. Нормите са по справочници за торене.
2. ** При леките почви е задължително внасянето на количествата азот на 2-3 пъти, за да се избегне измиването му (табл.2).
3. Нормите на торене с азот са определени с помощта на софтуера за определяне на баланса на азота и зависят от добивите (редове 1-19;31;37;38).
4. Изискванията за нормите за торене, посочени в таблицата са валидни заедно и поотделно за минерални и органични торове по видове култури, които не следва да надвишават максималната за страната норма от 17 кг/дка, когато е планиран по-висок от указания референтен среден добив за съответната култура.

Таблица 2. Най-често срещан механичен състав на различните почви по агроекологични групи

Кодове на агроекологичните групи почви	Видове почви	Леки	Средни	Тежки
1	Карбонатен и типичен чернозем	X	X	
2	Излужен чернозем		X	X
3	Оподзолен чернозем и т.сива горска почва			X
4	Сива горска почва		X	X
5	Светло сива горска почва	X	X	
6	Смолница			X
7	Излужена канелена почва		X	X
8	Оподзолена канелена почва	X	X	
9	Кафява горска почва	X		
10	Алувиална и делувиална почва	X	X	X
11	Хумусно-карбонатна почва		X	

За определяне на количествата минерални и/или органични торове, които могат да се внесат при спазване на посочените в табл. 1 количества азот по култури се отчита коефициента на ефективност /табл. 3/ за усвояване на азота, който е различен за минералните и органичните торове.

Таблица 3. Коефициент на ефективност за азот в органични и минерални торове в %

Органични торове								Минерален тор
говеда		прасета		кокошки носачки		бройлери твърд	овце твърд	
суспензия	твърд	суспензия	твърд	суспензия	твърд			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
20-35	20	40-45	20	40-50	40-50	40-50	25	100

Забележка: Данните са получени по експериментален път.

Земеделският стопанин трябва да разполага с необходимата площ за разпръскване на отделения органичен тор през периода на отглеждане в оборите (6 м.) и/ или да удостовери, че излишъкът се предава на друг ползвател (земеделски стопанин, инсталация за биогаз и т.н.) и/или капацитетът на съоръжението за съхранение позволява съхраняването му за по-дълъг период.

При внасяне на оборски тор върху ливади и пасища (места, където пашуват животните), изчислените количествата за внасяне на оборски тор (съдържание на азот) се намаляват с количества отделен оборски тор (съдържание на азот) за периода на пашуване.

В табл. 4 е представено съдържанието на азот в оборския тор от различните видове животни.

Таблица 4. Съдържание на азот в оборския тор по видове животни

Вид селскостопански животни	Общ азот	
	%	кг/тон
1	2	3
Млечни крави/ говеда/ биволи	0,57	5,7
Млади говеда	0,60	6
Телета	0,73	7,3
Свине за разплод	0,64	6,4
Свине за угояване	0,70	7
Кокошки-носачки	1,08	10,8
Бройлери	0,90	9
Патици/гъски	1,09	10,9
Овце	0,83	8,3
Кози	0,70	7
Коне	0,58	5,8
Магарета	0,58	5,8
Зайци и др. животни с ценна кожа	1,40	14

Пример за определяне на количеството оборски тор на декар, според вида животни и съдържание на азот в него:

- **при отглеждане на говеда или биволи**

Съдържанието на азот (N) в оборски тор от говеда или биволи е 5,7 кг/т следователно, при максимално допустима годишна норма N от 17 кг/дка, нормата се изчислява, както следва:

X = A : C където X – търсеното количество оборски тор за 1 дка

A – максимално допустима годишна норма 17 кг N на дка

C – съдържание на N в 1 т оборски тор от крави или биволи (таблица 5, колона 4)

Пример с говежди оборски тор:

17 : 5,7 = 2,982 т/дка

В зависимост от коефициента на ефективност, изчислението на годишната норма от 17 кг азот/дка става по следния начин: При внасянето на оборски тор от говеда или биволи (2,982 т/дка) с коефициент на ефективност 35 % (колона 1 на табл. 3), достъпното за усвояване количество азот е 5,9 кг (17 кг азот/дка х 35%). При торене на царевица за силаж и торова норма от 9,6 кг азот на дка (за царевица за силаж, съгласно

колона 1 от табл. 1 - за тежки почви), нормата на внесен азот на дка, съгласно колона 1, табл. 1 за тежки почви се получава, че земеделският стопанин може да внесе допълнително 3,7 кг активно вещество **минерален** азотосъдържащ тор на декар (9,6 кг азот на дка – 5,9 кг азот на дка).

С разреждане с вода 1:1 на оборския тор, съгласно табл. 5, изчислените количества са:
17 : 2,9 = 5,862 т/дка

Забележка: нормата при разреждане е годишна (изключват се забранителните периоди) и трябва да се внася периодично.

- **при отглеждане на кокошки - носачки**

Съдържанието на азот (N) в оборски тор от кокошки - носачки е 10,8 кг/т, следователно, при максимално допустима годишна норма N от 17 кг/дка нормата се изчислява, както следва:

X = A : C където X – търсеното количество оборския тор за 1 дка

A – максимално допустима годишна норма 17 кг N на дка

C – съдържание на N в 1 т оборски тор от кокошки - носачки (таблица 5, колона 4)

Пример за птичи тор:
17 : 10,8 = 1,574 т/дка

По същия начин се изчислява нормата за внасяне на оборски тор и при другите видове животни.

Същият подход се прилага и при препоръките за торене с течен оборски тор, като течният тор трябва да се анализира периодично за съдържание на азот в един м3 от лагуна преди изпразване.

Пример с разреждане с вода 1:0,5 на оборския тор:
17 : 7,2 = 2,361 т/дка

Забележка: нормата при разреждане е годишна (изключват се забранителните периоди) и трябва да се внася периодично.

По тази формула се изчислява количеството оборски тор в зависимост от съдържанието на азот в него без да се отчита, че азотът се намира в органична форма и се минерализира постепенно.

Таблица 5. Съдържание на азот в оборския тор според степен на разреждане с вода (за видовете и категориите животни, при които технологията на отглеждане изисква разреждане с вода, с цел почистване).

Вид селскостопански животни	Съдържание на сухо в-во	Общ азот	
	%	%	кг/тон
1	2	3	4
Млечни крави /говеда/ биволи			
Неразреден тор	12	0,57	5,7
Разреждане с вода 1:0,5	8	0,38	3,8
Разреждане с вода 1:1	6	0,29	2,9
Млади говеда			
Неразреден тор	12	0,60	6
Разреждане с вода 1:0,5	8	0,40	4
Разреждане с вода 1:1	6	0,30	3
Телета			
Неразреден тор	14	0,73	7,3
Разреждане с вода 1:0,5	9	0,49	4,9
Разреждане с вода 1:1	7	0,36	3,6

Свине за разплод			
Неразреден тор	11	0,64	6,4
Разреждане с вода 1:1	6	0,32	3,2
Разреждане с вода 1:2	4	0,21	2,1
Свине за угояване			
Неразреден тор	12	0,70	7
Разреждане с вода 1:1	6	0,35	3,5
Разреждане с вода 1:2	4	0,23	2,3
Кокошки-носачки			
Неразреден тор	21	1,08	10,8
Разреждане с вода 1:0,5	14	0,72	7,2
Разреждане с вода 1:1	10	0,54	5,4

Забележка: В таблицата не са включени останалите видове животни (посочени в табл. 4), поради технологията на почистване на помещенията - по сух начин, без използване на вода. Съдържанието на азот е ориентировъчно, тъй като варира според типа хранене и продуктивността (посочено в табл. 6).

За да бъде в състояние да спазва ограничението от 17 килограма азот на дка за година, земеделският стопанин трябва да отчете и продуктивността на животните, съдържанието на протеин в дажбите, както и газообразните азотни загуби по време на отглеждането им и съхранение на тора. Същите са посочени в табл. 6. като фермерите могат да преизчислят количеството на оборския тор на дка, както е посочено в горните примери.

Таблица 6: Отделяне на азот (N) според вида на животните, продуктивността и съдържание на азот в дажбата

Вид	Единица продукция	Продуктивност/технология на отглеждане	Отделен азот годишно в кг при отчетени газообразни N загуби	Отделен азот в кг за единица продукция
1	**2**	**3**	**4**	**5**
Млечни крави	1 000 кг мляко	По-малко от 3 700 кг мляко годишно	57,5	13-20
	1 000 кг мляко	3 700-4 500 кг мляко годишно при ниско количество концентриран фураж	77,5	17-25
	1 000 кг мляко	4 500-5 500 кг мляко годишно при повече от 500 кг концентриран фураж	87,5	15-20
	1 000 кг мляко	над 5 500 кг мляко годишно	110	11-14
Говеда	100 кг прираст	Екстензивно на паша	45	10-20
	100 кг прираст	Интензивно – оборно	40	7-10
Телета	на теле	Дажба със средно съдържание на азот във фуража	34	-
Свине за разплод	на прасенце	вкл. прасенца до 25 кг	35	1,4-2
Свине за угояване	100 кг прираст	25-100 кг; без фазово хранене	16	6-8
	100 кг прираст	С фазово хранене	13,5	5-7
	100 кг прираст	Фазово хранене с чисти аминокиселини	12	4-6
Кокошки носачки	100 яйца	Яйценосно направление	0,70	2-3,5
Бройлери	100 кг прираст	Бройлерно направление	0,42	2-4

Овце	на овца	Дажба с ниско до високо съдържание на азот във фуража	19,5	-
Кози	на коза	Дажба с ниско до високо съдържание на азот във фуража	17	-
Коне	на кон	При паша, според кг. жива маса	62,5	-
Зайци	на зайкиня	Дажба със средно съдържание на азот във фуража	5,5	-

Забележка: Данните в таблицата дават възможност на земеделските стопани да отчетат и коригират отделения през годината азот, чрез промяна в състава на дажбите и включването на фуражи с по-ниско съдържание на протеини.

6. При внасяне на повече от 12 кг активно вещество азот от минерален тор на декар, торовата норма да се разделя на две – до 1/3 от нормата да се внася предсеитбено или преди засаждането, а разликата от нормата да се оставя за подхранване. Всяка част от внесената азотна норма на активното вещество не трябва да надвишава 12 килограма на декар.

7. На почви с лек механичен състав (песъчливи почви), азотната норма да се разделя на две или три части, за да се избегне просмукването на нитрати в по-долните почвени слоеве и попадането им в плитките подземни води, като активното вещество на частите от нормата не трябва да надвишава 12 килограма на декар.

8. Да не се тори с азотсъдържащи торове на замръзнала почва, както и на почва, изцяло или отчасти покрита със снежна покривка.

9. Да не се внасят азотсъдържащи торове по време на валежи и след това, докато почвата е преовлажнена.

10. Да не се внасят азотсъдържащи торове на естествено преовлажнени почви и на наводнени почви (с изключение на оризища).

11. При разпръскване на минералните торове с леки въздухоплавателни средства да се поставят наземни ориентири и да се отчита силата на вятъра и разпръскването да се извършва в тихо време.

12. При равнинни терени, да не се използват азотсъдържащи торове край повърхностни водни обекти (реки, вкл. р. Дунав, потоци, канали, езера, язовири, Черно море и др.) на разстояние, по-малко от 5 м.

13. При равнинни терени, когато се извършва внасяне на течен оборски тор или се извършва поливка с разтворен във вода оборски тор на зеленчукови и други култури, разстоянието до повърхностни водни обекти (реки, вкл. р. Дунав, потоци, канали, езера, язовири, Черно море и др.) да бъде не по-малко от 5 м. В случаите на използване на течната фракция на оборския тор на равнинни терени, отстоянието до водните обекти да не е по-малко от 10 м.

14. Да не се допуска замърсяване на околната среда при товарене, транспорт и употреба на органични торове. Течният оборски тор да се транспортира в затворени цистерни. Твърдият оборски тор да се транспортира и товари по начин, който изключва замърсяване на околната среда. За целта да се използва специализирана техника за товарене, транспорт и внасяне на оборски тор.

15. Резервоарите, цистерните и тръбопроводите за течен тор да се поддържат изправни, с оглед предотвратяване на течове.

II. ДОПЪЛНИТЕЛНИ МЕРКИ ПРИ УПОТРЕБА НА АЗОТСЪДЪРЖАЩИ ТОРОВЕ (ОРГАНИЧНИ И МИНЕРАЛНИ/НЕОРГАНИЧНИ) НА ТЕРЕНИ С НАКЛОН

1. Обработката на почвата се извършва контурно (по хоризонталите) или напречно на склона. За целта може да се използва специализирана техника за внасяне на оборски тор на наклонени терени.

2. При създаване на трайни насаждения, редовете се ориентират в посока на хоризонталите на склона и междуредията се затревяват.

3. За предотвратяване изнасянето на хранителни вещества по склона, торовата норма се разделя на две – до 1/3 от нормата да се внася предсеитбено или преди засаждането, а останалото количество да се оставя за подхранване по време на вегетацията на културите.

4. Не се извършва торене с твърди и течни азотсъдържащи торове, в т.ч. с течен оборски тор и поливка с разтворен във вода оборски тор, на разстояние по-малко от 10 м от повърхностни водни обекти (реки, вкл. р. Дунав, потоци, канали, езера, язовири, Черно море и др.).

5. На терени с наклон от 3° до 6° се прилагат задължително някоя/и от следните мерки:
5.1. в обработваеми земи:
- противоерозионни сеитбообращения, извършване на основни (и модифицирани) почвообработки напречно на склона, прорязване с ходообразуване, изграждане на съоръжения за отвеждане или задържане на повърхностните води, мулчиране;
- поясно земеделие (контурно или напречно на терена), мозаечен тип земеделие, тревни буферни пояси, терасиране.
5.2. в трайни насаждения - ориентиране на редовете напречно на склона, противоерозионни почвообработки (както при обработваемите земи), затревяване в междуредията, мулчиране, тревни буферни ивици в отделни междуредия, оттокоотвеждащи съоръжения, терасиране.

6. Не се извършва торене на площи с наклон по-голям от 6°, ако разстоянието до повърхностни водни обекти (реки, вкл. р. Дунав, потоци, канали, езера, язовири, Черно море и др.) е по-малко от 50 м. Мярката може да не се прилага само при рекултивация на нарушени терени и подобряване на слабопродуктивни земи, съгласно Наредба № 26 от 1996 г. за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт (обн., ДВ, бр. 89 от 1996 г.).

7. На терени с наклон от 6° до 12° се прилагат задължително някои от следните мерки:
7.1. в обработваеми земи:
- противоерозионни сеитбообращения, където е приложимо, почвообработки напречно на склона, прорязване с ходообразуване, изграждане на съоръжения за отвеждане или задържане на повърхностните води, внасяне на подобряващи почвата вещества вътрепочвено.
- поясно земеделие (контурно или напречно на терена), тревни буферни пояси, терасиране, внасяне на подобряващи почвата вещества вътрепочвено.
7.2. в трайни насаждения - терасиране напречно на склона, затревяване в междуредията, мулчиране, оттокоотвеждащи съоръжения, внасяне на подобряващи почвата вещества вътрепочвено.

7.3. в пасищни земи - оттокоотвеждащи бразди, оттокозадържащи валове.

8. При терени с наклон по-голям от 12° внасянето на подобряващи почвата вещества се забранява без схема на торене на дадения участък, направена от специалист по торене и специалист по ерозия.

III. МЕРКИ ПРИ СЪХРАНЕНИЕ НА АЗОТСЪДЪРЖАЩИ ТОРОВЕ (ОРГАНИЧНИ И МИНЕРАЛНИ/НЕОРГАНИЧНИ)

А. СЪХРАНЕНИЕ НА ОБОРСКИ ТОР И СИЛАЖ

Съхранение на оборски тор

1. В зависимост от вида и броя на животните, в стопанствата се изграждат следните видове съоръжения за съхранение на произведения оборски тор:

1.1. торова площадка с непропусклива основа и непозволяваща изтичане на течната фракция, при наличие на:

- 1 или 2 условни животински единици;

- от 3 до 5 условни животински единици, когато стопанинът ползва земя, върху която да оползотвори тора, при спазване на изискванията за влагане на не повече от 17 кг азот на декар годишно;

- сключен договор с преработвателно предприятие за извозване на оборския тор (твърд и течен), при недостатъчен капацитет;

1.2. отделни съоръжения за съхранение на различните фракции оборски тор (твърд и течен) при наличие повече от 5 условни животински единици и прилагане на технологии, свързани с разделяне на оборския тор на фракции, когато стопанинът ползва земя, върху която да оползотвори тора, при спазване на изискванията за влагане на не повече от 17 кг азот на декар годишно;

1.3. отделни съоръжения за съхранение на различните фракции оборски тор (твърд и течен) при наличие на повече от 5 условни животински единици и прилагане на технологии, свързани с разделяне на оборския тор на фракции и когато земеделският стопанин не ползва земя, сключва договор с друго лице за оползотворяване на оборския тор;

1.4. изградени съоръжения без прилагане на технологии за разделяне на оборския тор на фракции в стопанства, отглеждащи повече от 5 условни животински единици.

2. При изграждане на съоръженията за съхранение на оборски тор и определяне на техния обем, се вземат предвид данните в табл. 7, в съответствие с броя на отглежданите животни, вида им, технологията на отглеждане, продължителността на периода на съхраняване (в зависимост от начина на отглеждане на животните-пасищно или оборно) и количеството на използвания постелъчен материал.

3. Съоръжението за съхранение на твърд и течен оборски тор се изгражда с водонепропускливо дъно и стени, по начин, който да не позволява проникване в почвата или замърсяване на водоизточниците. Съоръженията се проверяват редовно за нередности и при необходимост се предприемат незабавни действия за отстраняването им.

4. Капацитетът на съоръженията, определен съгласно табл. 7, трябва да бъде достатъчен за съхранение на оборския тор, както следва:

4.1. на твърдия оборски тор най-малко:

- 4 месеца при пасищно отглеждане на животни,

- 6 месеца при оборно отглеждане на животни.

4.2. на течния оборски тор 6 месеца, включващ периода на забрана за ползване на азотсъдържащи торове.

5. При производство на биогаз, за капацитета на съоръжението за съхранение на пресен и преработен оборски тор е необходимо да се осигурят обеми за съхранение за периода на забрана по гл. I, т. 1, съобразно капацитета на съоръжението за производство на биогаз.

Таблица 7. Определяне на капацитета на съоръженията за съхранение на оборски тор

Вид селскостопански животни	Общо количество оборски тор		Количество на течен и твърд оборски тор при технология свързана с използване на постеля и почистване с вода			
	Дневно количество за едно животно	Необходим капацитет за съхранение за 6 мес.	Дневно количество твърд оборски тор за едно животно с постеля	Необходим капацитет за съхранение за 6 мес.	Дневно количество течен оборски тор за едно животно	Необходим капацитет за съхранение за 6 мес.
	$м^3$	$м^3$	$м^3$	$м^3$	$м^3$	$м^3$
Млечни крави	**0,040**	**7,20**	0,047	8,46	0,080	14,4
Говеда/Биволи	**0,040**	**7,20**	0,040	7,20	0,040	7,20
Млади говеда	**0,036**	**6,48**	0,043	7,74	0,072	12,96
Телета	**0,024**	**4,32**	0,030	5,40	0,048	8,64
Свине за разплод	**0,007**	**1,26**	0,0085	1,53	0,028	5,04
Свине за угояване	**0,008**	**1,44**	0,0080	1,44	0,028	5,04
Овца*	**0,004**	**0,72**	0,0045	0,81	0,006	1,08
Шиле	**0,002**	**0,36**	0,0026	0,47	0,002	0,36
Коза*	**0,003**	**0,54**	0,0035	0,63	0,004	0,72
Кокошка-носачка	**0,00012**	**0,022**	0,00015	0,027	0,00024	0,043
Бройлери	**0,00016**	**0,029**	0,00012	0,022	0,00012	0,022
Патици	**0,00018**	**0,032**	0,00013	0,0023	0,00024	0,043
Кон	**0,025**	**4,5**	0,030	5,4	0,040	7,2
Магаре	**0,012**	**2,16**	0,024	4,32	0,035	6,3
Зайци и др. животни с ценна кожа	**0,00012**	**0,022**	0,00012	0,022	0,00014	0,025

Забележка: * 4-месечно съхранение при пасищно отглеждане на животни.

6. Забранява се съхранението на оборски тор на полето, директно върху почвената повърхност. Когато оборският тор се съхранява на място извън стопанството се вземат всички необходими мерки за недопускане на замърсяване на околната среда, при спазване на изискванията по т. 1 - 5.

7. Да не се изграждат нови съоръжения за съхранение на твърд или течен оборски тор в близост до повърхностни водни обекти (реки, вкл. р. Дунав, потоци, канали, езера, язовири, Черно море и др.) на разстояние по-малко от 20 м.

8. Да не се съхраняват торове върху терени с наклон по-голям от 6°, на разстояние по-малко от 20 м до водни обекти.

9. При транспорт на тора да се вземат всички необходими мерки за недопускане на замърсяване на околната среда.

<u>Съхранение на силаж и отпадъчни води от силаж</u>

1. Отпадъчните води от силажите да се събират и съхраняват в резервоар или цистерна с водонепропускливи дъна и стени. Това изисква наличието на водонепропускливи канали, които да позволяват отвеждането на силажните отпадъчни води. Резервоарът или цистерната и каналите трябва да са изградени по начин, който да не позволява просмукване в почвата или замърсяване на естествените водоизточници.

2. Силажът, получен от полуизсъхнала трева и балиран в найлонови опаковки, да се съхранява най-малко на 20 м от повърхностни водни обекти (реки, вкл. р. Дунав, потоци, канали, езера, язовири, Черно море и др.).

3. При съхранение на тревни фуражи без найлонови опаковки, негодният или неизползваният силаж да се изгребва, заедно със засегнатия почвен слой от 5 см и да се транспортира до подходящо място за компостиране/съхраняване, като органичен тор.

Б. СЪХРАНЕНИЕ НА МИНЕРАЛНИ/НЕОРГАНИЧНИ ТОРОВЕ

1. Минералните (неорганичните) торове да се съхраняват в специализирани складови помещения, изградени и оборудвани съгласно инструкциите за противопожарна безопасност.

2. В специализираното складово помещение насипните и опакованите торове се съхраняват разделно. На всеки вид тор да се поставя табелка с надпис.

3. Да не се допуска плътно нареждане на фигурите с опаковани торове до стените на складовото помещение. Отстоянието трябва да е най-малко 25 см. Амониевата селитра се складира на фигури на височина не повече от 10 реда.

4. Амониевата селитра да се съхранява само в опаковано състояние.

5. Други насипни торове (калиеви, фосфорни) да се съхраняват на купчини под различна форма, но да не се допуска смесване.

6. При липса на специална складова база, минералните торовете да се съхраняват под навеси или складови помещения, пригодени за съхранение, които трябва да разполагат с:
   - водонепропускливи покриви и подове;
   - канавки за безопасно отвеждане на водата.

7. Не се допуска съхранението на насипни минерални (неорганични) торове на открити площадки.

8. При съхранение на минералните/неорганичните торове да се вземат всички необходими мерки за предотвратяване на замърсяване на околната среда.